

## **Κοινωνικός αποκλεισμός και εγκληματικότητα στο κέντρο της Αθήνας, της Σοφίας Βιδάλη, Επ. Καθηγήτρια Εγκληματολογίας**

εισήγηση στην συζήτηση που διοργάνωσε η Ανοιχτή Πόλη, «Όψεις κοινωνικού αποκλεισμού στο ιστορικό κέντρο της Αθήνας, υποβάθμιση, ρατσισμός, καταστολή των “χωρίς φωνή”», στο πλαίσιο του 13<sup>ου</sup> αντιρατσιστικού φεστιβάλ, 06.07.2008

Στην σημερινή Αθήνα ο κοινωνικός αποκλεισμός, ο φόβος του εγκλήματος αλλά και η εγκληματικότητα, συνθέτουν ένα παζλ, που με κατάλληλες επικοινωνιακές πολιτικές διαμορφώνει τη βάση πάνω στην οποία κατασκευάζονται εγκληματικές ταυτότητες, επικίνδυνες περιοχές, και επικίνδυνες ομάδες. Πρόκειται για μια, διαδικασία που οδηγεί περαιτέρω αφενός σε δαιμονοποιήσεις των αλλοδαπών και των τοξικοεξαρτημένων, των νέων γενικά και αφετέρου, σε πολιτικές καταστολής, που λίγο ή ελάχιστα έχουν συνεισφέρει στην επίλυση τέτοιων ζητημάτων. Η κατάσταση αυτή δεν συμβαίνει βέβαια ανεξάρτητα από τις συνθήκες που έχουν τα τελευταία χρόνια διαμορφωθεί στην Αθήνα και ειδικά στο ιστορικό κέντρο της, που εδώ μας ενδιαφέρει. Ένα μωσαϊκό πληθυσμών (πολλοί από αυτούς νεοφερμένοι μετανάστες, συχνά παράνομοι, «χωρίς χαρτιά») ζει και εργάζεται σήμερα στο ιστορικό κέντρο της Αθήνας, στα νότια και στα δυτικά της πλατείας Ομονοίας, ανάμεσα σε θορύβους κέντρα διασκέδασης, πορνεία και πιάτσες ναρκωτικών φανερές ή κρυφές.

Η παρούσα κατάσταση έχει αλλάξει τις σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων που κατοικούν στην περιοχή, το χρόνο ησυχίας, τους όρους καθαριότητας, το αίσθημα σιγουριάς. και από την άλλη δημιούργησε προβλήματα και ένα γενικό αίσθημα αταξίας. Αλλά δεν είναι μόνον αυτά. Το δομημένο τοπίο της πόλης αλλάζει και αυτό επιδρά στις σχέσεις των ανθρώπων. Συνολικά το κέντρο της πόλης ξανασχεδιάζεται εκ βάθρων, έστω και αν εμείς αντιλαμβανόμαστε μόνον τον τομέα των αναπλάσεων. Και αυτός ο επανασχεδιασμός δημιουργεί μια κίνηση ανθρώπων και σχέσεων ιδιοκτησίας, αλλά και νέους αποκλεισμούς και προκαλεί κυρίως μια αναδιάταξη των φτωχών μέσα στο χώρο, οι οποίοι εκτοπίζονται από τις επιχειρήσεις διασκέδασης και τα real estate.

Έτσι, η ανάπτυξη του ιστορικού κέντρου της πόλης με όρους ανταγωνιστικής οικονομικής ανάπτυξης λειτουργεί μέχρι σήμερα σε βάρος της κοινωνικής ανάπτυξης και μεταξύ άλλων αποδιάρθρωσε τη γειτονιά και τις σχέσεις που τη συνέθεταν. Πρόκειται για μεταβολές που άλλαξαν και συνεχίζουν να αλλάζουν τους όρους διαβίωσης στην περιοχή αλλά και τα όρια ανοχής των παλιών κατοίκων σε προβληματικές συμπεριφορές ή καταστάσεις, καθώς πολύ δύσκολα μπορούν να προσαρμοστούν οι υπάρχοντες από παλιά πληθυσμοί, εάν δεν έχουν τις προϋποθέσεις, στη νέα κατάσταση. Σε αυτό το πλαίσιο αλλοδαποί, άστεγοι, ζητιάνοι, τσιγγάνοι, τοξικοεξαρτημένοι, θεωρούνται όλο και περισσότερο λειτουργικές παραφωνίες για τη νέα όψη της πόλης, που ενοχλούν με την παρουσία τους, κατοίκους και επαγγελματίες της περιοχής, ενώ φαίνεται να δημιουργούν όντως προβλήματα σε μία μερίδα από αυτούς. Όμως σπανίως ακούγονται διαμαρτυρίες για την παράνομη πορνεία του πεζοδρομίου και τις διάσπαρτες πιάτσες της, που εμπλέκουν γυναίκες και άνδρες νεαρότατης ηλικίας και τοξικοεξαρτημένους, καθώς αυτά ενδεχομένως; «δένουν» με την νυκτερινή οικονομία της διασκέδασης ως μία ως μια συνηθισμένη και φυσική διαδικασία, που όμως παραπέμπει στην ανοχή της εκμετάλλευσης αυτών των πληθυσμών. Οι συνθήκες αυτές έχουν περαιτέρω συνέπειες. Σε αυτή τη νέα γεωγραφία της πόλης η Αθήνα φαίνεται να χωρίζεται ξανά σε καλές και κακές περιοχές, μέσα από ένα νοητό όριο- άξονα που οριοθετείται από πεζόδρομους πλατείες και εμπορικά κέντρα.

Έτσι λοιπόν φαίνεται ότι έχει δημιουργηθεί ένας δακτύλιος γύρω από την περιοχή του ιστορικού κέντρου, που μοιάζει να περικλείει τις πιο προβληματικές περιοχές του,

που και ιστορικά έχουν συνδεθεί με την παρανομία και τον κοινωνικό αποκλεισμό, ειδικά μεταπολεμικά.

Αλλά και ο κόσμος της παρανομίας άλλαξε, και αυτό είναι που δεν έχει γίνει ευρέως κατανοητό, καθώς δεν πρόκειται για τυπικό –παραδοσιακό εγκληματικό υπόκοσμο, αλλά σε μεγάλο βαθμό για φαινόμενα οργανωμένης παρανομίας, που παρουσιάζονται στη βάση τους ως εξαναγκαστικές λύσεις επιβίωσης για τη νέα φτωχολογιά της Αθήνας. Ψυρρή, Ομόνοια, Μεταξουργείο, Γκάζι συνιστούν τυπικές περιοχές που κυρίως διαμορφώνονται τέτοια φαινόμενα.

Κοινά στοιχεία σε αυτές περιοχές είναι ότι η ανάπτυξη της παρανομίας που αρχίζει από το δρόμο και λειτουργεί (επικοινωνιακά) «προστατευτικά» για άλλα εγκλήματα. Έτσι η εγκληματικότητα στην περιοχή που συνδέεται με μικρο-εγκλήματα του δρόμου, αλλά και εγκλήματα σχετικά με εμπόριο και τη χρήση ναρκωτικών, την παράνομη πορνεία του δρόμου, την επαιτεία ταυτίζεται με συγκεκριμένες ομάδες πληθυσμού. Από την άλλη, όμως, η οικονομική εγκληματικότητα που αναπτύσσεται ταυτόχρονα στις περιοχές αυτές από την αγορά, τους καταστηματαρχες και τα κέντρα διασκέδασης, θεωρείται ήσσονος κοινωνικής απαξίας ίσως και ελάχιστα απασχολεί ή συνδέεται με το φόβο του εγκλήματος. Τα παραπάνω γίνονται δεν αντιληπτά στο ευρύ κοινό ως ένα συνολικό σύστημα παρανομίας καθώς οι άνθρωποι ενοχλούνται μόνον από αυτό που αλλάζει δυσάρεστα την καθημερινότητά τους.. Έτσι, αυτό που ο κόσμος της περιοχής βιώνει είναι το αίσθημα αταξίας που προανέφερα. Στην πραγματικότητα αυτό που συμβαίνει είναι ένα κενό άτυπων κανόνων κοινωνικής συμβίωσης, καθώς η αποδιάρθρωση των παλαιών κοινωνικών σχέσεων, οι αλλαγές στον πληθυσμό και στις χρήσεις γης αποδιάρθρωσαν το λεγόμενο άτυπο κοινωνικό έλεγχο, που ασκούσε η γειτονιά.

Στο κενό αυτό εγκαθιδρύεται η καχυποψία, ο κοινωνικός ρατσισμός και η κοινωνική εσωστρέφεια, που οδηγεί τους ανθρώπους να ενδιαφέρονται για την προστασία της περιουσίας τους, και όχι για την προστασία της κοινότητάς τους. Ενδεχομένως δεν έχουν την αίσθηση ότι ζουν σε κοινότητα. Έτσι οι κοινωνικές αντιδράσεις στα καθημερινά προβλήματα υποβάθμισης της περιοχής συχνά ενοχοποιούν τους «άλλους» (πόρνες, μετανάστες, τοξικομανείς), αλλά όχι την έλλειψη κοινωνικής προστασίας.

Στο πλαίσιο αυτό το αίτημα δεν είναι π.χ να μην υπάρχουν παράνομοι μετανάστες, τοξικοεξαρτημένοι πόρνες, αλλά να φύγουν από εκεί και να μεταφερθούν όπου αλλού γίνεται, αρκεί να μην τους βλέπουν. Η κοινωνία μας χαρακτηρίζεται σήμερα από αυτήν την τάση. Να μεταθέτει αλλού το πρόβλημα και να δημιουργεί θύλακες ευκοσμίας, δηλαδή μια βιτρίνα και ψευδή εικόνα κοινωνικής ευημερίας, που δεν υπάρχει. Πως αντιμετωπίζονται όλα αυτά; Οι απαντήσεις στο σημείο αυτό δεν μπορεί να έχουν τη μορφή ιατρικής «συνταγής». Κατ' αρχήν είναι αναγκαία μία συστηματική και διαρκής έρευνα σε βάθος στις περιοχές αυτές, που να μπορεί να αποτυπώσει τις πραγματικές διαστάσεις των προβλημάτων. Σήμερα ελάχιστα στοιχεία αποτυπώνουν την πραγματικότητα και συχνά αυτό γίνεται με έμμεσο τρόπο. Έτσι όλες οι πολιτικές παρέμβασης σχεδιάζονται επί χάρτου και όχι με βάση στοιχεία. Αυτό που χαρακτηρίζει την ελληνική αντεγκληματική πολιτική συνολικά είναι ακριβώς αυτή η αποσπασματική και συχνά πρόχειρη ανάγνωση των ζητημάτων παρανομίας.

Έτσι π.χ στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης του Δήμου Αθηναίων οι σχετικές προτάσεις που αφορούν το φόβο του εγκλήματος και την ανασφάλεια των πολιτών βασίζονται σε στοιχεία που δεν αφορούν το Δήμο αλλά την περιφέρεια Αττικής, και διαμορφώνουν μια πλασματική εικόνα (διογκωμένες τιμές, καμία ανάλυση για το χώρο και τους δράστες –ηλικία, εκπαίδευση, απασχόληση, ποινικό προηγούμενο

κλπ, καμία «υποσημείωση» ότι τα στοιχεία είναι υπό αίρεση, καθώς αποτελούν καταγραφές και όχι παραπομπές στη Δικαιοσύνη κλπ, ούτε κάτι σχετικά με την αφανή εγκληματικότητα και θυματοποίηση, ενώ είναι ελλιπώς ενημερωμένα και δεν καταγράφουν τις τάσεις μείωσης, που η ΓΑΔΑ έχει δημοσιοποιήσει για το πρώτο 9μηνο του 2007.

Έχει όμως κάποια σημασία να παρατηρήσει κάποιος τα στοιχεία της ΓΑΔΑ για το 2007 . Σύμφωνα με τα στοιχεία αυτά, όχι μόνον παρατηρείται συνολικά πτωτική τάση της εγκληματικότητας στην περιοχή της Αττικής; Σε συγκεκριμένα εγκλήματα, που και στο πρόγραμμα του Δήμου αναφέρονται, αλλά προκύπτει επίσης ότι η παρουσία των αλλοδαπών υπολείπεται κατά πολύ εκείνης των Ελλήνων, ακόμα και σε εγκλήματα που έχουν σχέση με το φόβο του εγκλήματος.

Ωστόσο, η αλήθεια των αριθμών δεν συναντά πάντα την πραγματικότητα, καθώς ορισμένες κατηγορίες ανθρώπων έχουν μεγαλύτερη πιθανότητα να πέσουν θύματα τέτοιων εγκλημάτων, ενώ οι συνθήκες θυματοποίησης των νέων και των χιλιάδων λαθρομεταναστών στην Αθήνα σπανίως καταγράφεται επειδή δεν δηλώνεται.

Στο ίδιο πλαίσιο της διάστασης μεταξύ αριθμών και πραγματικότητας, επιτρέψτε μου να δώσω ένα παράδειγμα, που αφορά ένα καυτό πρόβλημα, δηλαδή την αποτύπωση του εμπορίου ναρκωτικών στην Αθήνα που την έκτασή του μπορούμε να τη διαπιστώσουμε και με μια βόλτα στους δρόμους. Στο ζήτημα αυτό, υποτιμάται συνήθως στις επίσημες πολιτικές, ότι η διάδοση της εξάρτησης είναι συνέπεια και της επέκτασης των δυνάμεων της αγοράς ναρκωτικών και ότι δεν πρόκειται μόνον για εισαγόμενο πρόβλημα, αλλά ότι η Ελλάδα είναι χασισοπαραγωγός χώρα, Επίσης υποτιμάται ότι πέραν των επισήμων καταγραφών, κάνουν σχεδόν θραύση τα συνθετικά και νέα ναρκωτικά. Κυρίως, υποτιμάται το γεγονός, ότι η διανομή και η διακίνηση και τέλος η χρήση αποτελούν μέρος μιας πολύ εύρωστης οικονομίας, της οικονομίας των ναρκωτικών.

Η ανάπτυξη του εμπορίου σε επίπεδο λιανικής εκμεταλλεύεται τις συνθήκες φτώχειας και κοινωνικοοικονομικής κρίσης που πλήττουν την Αθήνα. Στο λιανικό εμπόριο εκτός από τους εξαρτημένους συμμετέχουν όλο και περισσότερο τα πλέον περιθωριοποιημένα ή χωρίς προοπτική στρώματα της κοινωνίας (σύμφωνα με πρόσφατη ποιοτική έρευνα μέσω EQUAL –ΕΝΤΑΞΗ), που στη δραστηριότητα αυτή βρίσκουν μια δουλειά ή μία δεύτερη δουλειά για να συγκρατήσουν τα εισοδήματά τους. Πρόκειται επιπλέον συχνά για πληθυσμούς που χρησιμοποιούνται από το σύστημα της αγοράς ναρκωτικών, επειδή ακριβώς είναι αναλώσιμοι. Δηλαδή η σύλληψη ενός η περισσότερων δεν δημιουργεί πρόβλημα στην αγορά, αλλά αντικαθίστανται αμέσως μια και οι εξαθλιωμένες ομάδες μέσα στην πόλη και ειδικά στην Αθήνα είναι όλο και περισσότερες.

Από την άλλη, όμως, μεριά το εμπόριο ναρκωτικών στη λιανική αγορά έχει και μια γκρίζα πλευρά, που δεν συνδέεται με την κοινωνική εξαθλίωση – ίσως να συνδέεται με την ψυχική- αλλά με την κοινωνική ευπορία και αναπτύσσεται έξω από τα φώτα της δημοσιότητας και τους δρόμους του ιστορικού κέντρου της Αθήνας.

Όλα αυτά μας δείχνουν ότι τα μέτρα που κατά καιρούς έχουν ληφθεί για τον περιορισμό των εξαρτήσεων από την ενημέρωση του κοινού έως τις πεζές περιπολίες, σε τίποτε δεν συνέβαλαν στον περιορισμό του φαινομένου.

Η αποσπασματική ή επιλεκτική εφαρμογή αυτών των μέτρων δημιουργεί περαιτέρω προβλήματα και οξύνει το ζήτημα, καθώς η καταστολή, δεν αντιστοιχεί σε μείωση της εξάρτησης, δεν αποδιαιθρώνει τις πιάτσες των ναρκωτικών, ούτε μειώνει την εγκληματικότητα που συνδέεται με τα ναρκωτικά. Αντίθετα, τροφοδοτεί τον κοινωνικό ρατσισμό κατά αλλοδαπών, τοξικοεξαρτημένων ζητιάνων κλπ., δημιουργεί ρήγματα

στην εμπιστοσύνη που μπορεί να έχουν οι πολίτες απέναντι στην αστυνομία και τους θεσμούς.

Από αυτήν την άποψη φαίνεται ότι τα ζητήματα εγκληματικότητας και ανασφάλειας στο ιστορικό κέντρο της Αθήνας δεν είναι ένα φαινόμενο άσχετο με την αύξουσα φτώχεια και την κοινωνική περιθωριοποίηση, την οικονομική αποδιάρθρωση των χαμηλών αλλά και των μεσαίων στρωμάτων στην Ελλάδα, αλλά ούτε και άσχετο με τη νέα οικονομία της νύκτας που αναπτύσσεται στην περιοχή. Αν είναι έτσι τα πράγματα μπορούν (και πώς) να αντιμετωπισθούν τέτοια προβλήματα; Κατ' αρχήν για όλα αυτά και άλλα πολλά ζητήματα είναι ανάγκη να διαμορφωθεί μία κοινή βάση συζήτησης ανάμεσα στις διάφορες κοινωνικές ομάδες που κατοικούν μέσα στην πόλη αλλά και στο σύνολο της περιοχής της Αττικής.

Βάση γύρω από την οποία χρειάζεται να συμφωνηθούν ορισμένες παραδοχές αρχής:

1. Ότι η προσπάθεια αντιμετώπισης κοινωνικών προβλημάτων όπως αυτό της ασφάλειας και της εγκληματικότητας δεν μπορεί να αναπτύσσεται ερήμην του κράτους δικαίου και της ασφάλειας των δικαιωμάτων.
2. Ότι τα οξυμμένα κοινωνικά προβλήματα της Αθήνας και των γύρω Δήμων δεν μπορούν να λυθούν σε μία νύκτα ούτε μέσα από αποσπασματικά μέτρα και πολιτικές επικοινωνιακού χαρακτήρα, που παύουν μετά την αποχώρηση του δημάρχου ή του υπουργού. Χρειάζεται ένα ολοκληρωμένο πολυδιάστατο σύστημα πολιτικής παρέμβασης. Μία αντεγκληματική πολιτική που θα ενισχύει την κοινωνική δικαιοσύνη, θα έχει έναν ορίζοντα τουλάχιστον διετίας σε πρώτη φάση για να αρχίσει να φέρνει αποτέλεσμα, θα είναι μακροπρόθεσμα θετική και για την μείωση των κοινωνικών προβλημάτων και για την ενίσχυση της κοινωνικής αλληλεγγύης.
3. Ότι υπάρχει ανάγκη να διαμορφωθεί μια πολιτική, που να ανταποκρίνεται στις τοπικές συνθήκες ανάγκες και ιδιομορφίες και δεν θα αποτελεί αυτούσια και ανεπεξέργαστη μεταφορά φαινομενικά ιδεολογικά ουδέτερων, προτύπων, που έχουν εφαρμοστεί σε άλλες μεγαλουπόλεις της Δύσης.

Υπό αυτήν την έννοια είναι αναγκαίο να ξαναδούμε τις πολιτικές που ακολουθούνται και να προτείνουμε νέες.

Σε αυτό πλαίσιο λοιπόν είναι αναγκαίο ένα συνολικό σύστημα μέτρων και παρεμβάσεων:

1. Αντί να εξορκίζεται η λειτουργία των μονάδων των φορέων απεξάρτησης, είναι αναγκαία αφενός η πλαισίωσή τους με ένα σύστημα παρουσίας κοινωνικών φορέων στις περιοχές αυτές, όπως κινητών μονάδων ιατρικής βοήθειας και κοινωνικής συνδρομής με κοινωνικούς λειτουργούς (στις οποίους θα συμμετέχουν και μετανάστες), που θα λειτουργούν σε 24ώρη βάση, που θα μπορούν να παρεμβαίνουν επί της ουσίας σε ζητήματα διαπληκτισμών και συγκρούσεων μεταξύ εξαθλιωμένων ανθρώπων, αλλά και μεταξύ εξαθλιωμένων ανθρώπων και πολιτών στους δρόμους για ζητήματα ήσσονος σημασίας.
2. Αντί να στέλνονται δυνάμεις επιχειρησιακής καταστολής για την περιφρούρηση των «καυτών» περιοχών του κέντρου, θα ήταν προτιμότερη η δημιουργία μικρών στατικών σταθμών αστυνομίας τάξης (η αξιοποίηση της δομής της δημοτικής αστυνομίας εδώ είναι μια παράμετρος που πρέπει να εξετασθεί σοβαρά), ειδικά

εκπαιδευμένης στην κοινωνική διαμεσολάβηση και την ειρηνοποιό αστυνόμευση, που να μπορούν να αναφέρονται σε αυτήν οι πολίτες και από εκεί να περιφρουρείται σε ένα πρώτο στάδιο μέσω της αστυνόμευσης της εγγύτητας η κάθε μικροπεριοχή.

3. Σαφώς είναι αναγκαία η πλήρης αναδιάρθρωση της λειτουργίας των Αστυνομικών Τμημάτων και της διαφορετικής εκπαίδευσης των αστυνομικών ανά περιοχή, αλλά και της πρόσληψης μεταναστών στην ΕΛΑΣ, αλλά εδώ πρόκειται για ένα ζήτημα που αφορά συνολικά την αστυνομία.

4. Αντί της έμμεσης εκτόπισης των φτωχών και χαμηλών κοινωνικών στρωμάτων από το κέντρο της Αθήνας μέσα από την συνεχή αναδιάρθρωση και αξιοποίηση των χρήσεων γης, είναι αναγκαία η υιοθέτηση μιας πολιτικής ελέγχου των χρήσεων γης σε συγκεκριμένες περιοχές του κέντρου, ώστε να αποτραπεί η περαιτέρω αποδιάρθρωση του κοινωνικού ιστού στο κέντρο της Αθήνας και η μετατροπή του σε ένα απέραντο χώρο αναψυχής. Αυτή η τάση – που είναι κρατούσα- διασπά τις σχέσεις γειτονιάς και το λεγόμενο φυσικό κοινωνικό έλεγχο, δηλαδή, την αυθόρμητη προστασία της κάθε περιοχής από τους ίδιους τους κατοίκους μέσω πολύ παραδοσιακών πρακτικών που στηρίζονται στη γνωριμία μεταξύ γειτόνων, την εμπιστοσύνη και αλληλοβοήθεια, το κύρος κάποιου στη γειτονιά, το φιλότιμο κλπ. Η συνεχής επέκταση επαγγελματικών χώρων κυρίως διασκέδασης, και μάλιστα μαζικών, ουσιαστικά «διώχνει» κατοίκους από τις περιοχές και μάλιστα τις οικογένειες, με αποτέλεσμα, το κενό που δημιουργείται να διασπά την κοινωνική συνοχή. Οι μικτές χρήσεις γης έχουν ιστορικά αποτελέσει στην Ελλάδα ένα στοιχείο ενίσχυσης της κοινωνικής αλληλεγγύης αλλά και τεχνικές φυσικής προστασίας των ιδιοκτησιών.

5. Η θεσμοθέτηση ενός ουσιαστικού και αξιόπιστου συστήματος ελέγχου και ρύθμισης της οικονομίας της νύκτας και της διασκέδασης είτε στο κέντρο είτε στην περιφέρεια της πόλης. Η εγκληματικότητα που αναπτύσσεται μέσα σε αυτό το πεδίο στην πλειονότητά της έχει οικονομικό χαρακτήρα, αλλά το πρόβλημα δεν είναι μόνον εκεί, αλλά στο γεγονός ότι αυτή η νέου τύπου οικονομία λειτουργεί ερήμην κάθε προστατευτικού πλαισίου, είτε επειδή μη συνδεδεμένη με το φόβο του εγκλήματος, δεν απασχολεί και θεωρείται και είναι και ευχάριστη, είτε επειδή η οικονομία της νύκτας συνδέεται συχνά με αδιαφανείς διαδικασίες πλουτισμού, που δημιουργούν ανοχές μέσα στον κοινωνικό ιστό και στο κράτος και επιπλέον, συνθέτουν την απαρχή μιας αλυσίδας παρανομιών που θεωρούνται σχεδόν φυσικές: από τα ιδιωτικά security (που κάποιοι από αυτούς συνδέονται με τον κόσμο των εκβιάσεων και των μπράβων) μέχρι τις μπόμπες ποτά, τη μουσική, την ασφάλεια του χώρου και την επέκταση των καθισμάτων των θαμώνων στο δρόμο, μέχρι τις συνθήκες απασχόλησης των εργαζομένων, μέχρι τους θορύβους και οχλήσεις. Όλα αυτά έχουν ως αποτέλεσμα (π.χ στου Ψυρρή στο Γκάζι, στο Θησείο, στην παραλία), όπου επεκτείνεται η νυκτερινή διασκέδαση μαζικά, να αποδυναμώνεται η κοινότητα και χάνονται οι ελεύθεροι χώροι.

6. Η απόδοση ελεύθερων χώρων και των δρόμων στους πολίτες και η επανα-οριοθέτηση της λειτουργίας του δρόμου, ως χώρου κοινωνικών δραστηριοτήτων (όχι αναγκαστικά εμπορικών ή οργανωμένων) και περιπάτου είναι μια πολιτική που ξαναφέρει τους πολίτες στο δρόμο και εκτός των άλλων αποτρέπει το φόβο του εγκλήματος.

7. Αντί της εκδίωξης των περιφερόμενων μεταναστών και των άστεγων από το κέντρο είναι ανάγκη η ανάπτυξη ενός συστήματος κοινωνικής αποκατάστασης: η κατοχύρωση, η αξιόπιστη ρύθμιση και διεύρυνση της διαδικασίας νομιμοποίησης των μεταναστών, εκτός από ανθρωπιστικού χαρακτήρα μέτρο, θα συμβάλει στη

διάσπαση της αγοράς ναρκωτικών, καθώς ένα μέρος των ανθρώπων που διακινούν ναρκωτικά αλλά και λαθραία προϊόντα αποτελούν, όπως προανέφερα, μέρος της παράνομης εκείνης μάζας ανθρώπων που ούτε έχουν ούτε μπορούν να διεκδικήσουν κανένα δικαίωμα διασφάλισης της ύπαρξής τους. Ο δρόμος του εμπορίου ναρκωτικών είναι στρωμένος με πλήθος τέτοιων περιπτώσεων που εκβιάζονται, αναγκάζονται ή αναγκαστικά επιλέγουν να πουλήσουν ναρκωτικά και στη συνέχεια μεταβάλλονται οι ίδιοι σε εξαρτημένους.

8. Στο ίδιο πλαίσιο θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η κατάσταση της λεγόμενης δεύτερης γενιάς μεταναστών, των παιδιών των μεταναστών δηλαδή που μεγάλωσαν με γονείς ομογενείς εξωτερικού στην Ελλάδα ή αλλοδαπούς μετανάστες και που οι συνθήκες ένταξής τους στην ελληνική κοινωνία τους οδήγησαν στα ναρκωτικά και στη μικρο-εγκληματικότητα. Η συστηματική και επίσημη οργάνωση των μεταναστών σε κοινότητες και η συνεργασία Δήμων και εκπροσώπων των μεταναστών, θα συμβάλλει στην κατεύθυνση της πρόληψης της κοινωνικής περιθωριοποίησης της δεύτερης γενιάς μεταναστών ή της περαιτέρω κοινωνικής τους περιθωριοποίησης, μέσα από τη δημιουργία ενός εκπαιδευτικού κατ' αρχήν μηχανισμού, που θα μπορεί να οργανώνεται σε επίπεδο Δήμου όχι μόνον για την εκμάθηση της γλώσσας – που άλλωστε τη γνωρίζουν – αλλά για τη δημιουργική απασχόληση, την ενασχόληση με τα κοινά στη γειτονία και το σχολείο, και σε άλλες συναφείς ενασχολήσεις (π.χ. περιβάλλον), που θα τους δίνουν τη αίσθηση και τη βεβαιότητα ότι ανήκουν κάπου ή και κάπου αλλού, εκτός από το κοινωνικό περιθώριο. Το ίδιο ισχύει και για τους νεαρούς Έλληνες εφήβους, που όλο και περισσότερο φαίνεται να εγκαταλείπουν το σχολείο.

9. Αντί της προβληματικής μέχρι σήμερα και ασαφούς λειτουργίας των Συμβουλίων Πρόληψης της Εγκληματικότητας ή της Παραβατικότητας, όπως μετονομάστηκαν, είναι αναγκαία η σύσταση ενός επιστημονικού-ερευνητικού κέντρου κοινωνικής και αντεγκληματικής πολιτικής σε επίπεδο Δήμου, που θα διεξάγει εφαρμοσμένη έρευνα σε τοπικό επίπεδο και θα λειτουργεί ως γνωμοδοτικό όργανο άσκησης κοινωνικής πολιτικής στο Δήμο.

10. Θα μπορούσε ίσως αυτό το πλέγμα προτάσεων να συνεχίσει όμως θα σταματήσω εδώ για να καταθέσω μια τελική παρατήρηση. Όλα όσα προανέφερα έχουν ως βασική προϋπόθεση μια οικονομική παράμετρο. Δηλαδή, τη μεταβίβαση κονδυλίων από ένα λογαριασμό ασφάλειας και επικοινωνίας σε ένα λογαριασμό κοινωνικής ανασυγκρότησης. Δηλαδή την αύξηση των κοινωνικών δαπανών, καθώς είναι η μείωσή τους που ουσιαστικά βρίσκεται πίσω από την αύξουσα κοινωνική ανέχεια και αταξία που διαπιστώνουμε πλέον καθημερινά στους δρόμους των μεγαλουπόλεων. Και αυτό όπως είναι αυτονόητο είναι μια πολιτική απόφαση.

Πριν 60 περίπου χρόνια οι Ηνωμένες Πολιτείες βρέθηκαν σε ένα ανάλογο δίλημμα. Οι πολιτικές που ακολούθησαν έκτοτε και που επηρέασαν σε μεγάλο βαθμό όλο το Δυτικό Κόσμο έδειξαν ότι οι επιλογές που έγιναν σε μακροπρόθεσμη βάση κατέτειναν στον έλεγχο του εγκλήματος μέσα από την ενίσχυση του ποινικοκατασταλτικού συστήματος: Το Law enforcement ουσιαστικά αυτό είναι.

Έτσι απαξιώθηκαν θεωρητικοί και θεωρίες που από διαφορετικές θέσεις αναζητούσαν τα αίτια του εγκλήματος στις κοινωνικές δομές. Επρόκειτο για μια σταδιακή διαδικασία βέβαια, που όμως ήδη στη δεκαετία του '60 ειδικά μετά το θάνατο του Κένεντυ είχε εγκαθιδρύσει την λογική της ασφάλειας, αντί της νομιμότητας μέσα στον κρατικό μηχανισμό. Τα οικτρά αποτελέσματα αυτής της πολιτικής, που εν τω μεταξύ συμπληρώθηκε και αναδιαρθρώθηκε οδήγησαν όχι μόνον σε μια άνευ προηγουμένου καταστολή στο τέλος της δεκαετίας του 80 με τα περίφημα σπασμένα παράθυρα και τη μηδενική ανοχή, αλλά κατέληξαν να

καταστήσουν το εμπόριο ναρκωτικών φυσικό παρελκόμενο της Αμερικανικής κοινωνίας και να γεμίζουν τις αμερικανικές φυλακές από κρατούμενους.

Σε μια κατάσταση σχεδόν ανάλογη κοινωνικά, βρίσκονται σήμερα και οι ελληνικές μεγαλουπόλεις. Το ζήτημα είναι αν θα χρησιμοποιηθεί το παρελθόν ως ιστορικό δίδαγμα και συγκριτική παράμετρος ή εάν θα εξακολουθήσουμε να ζούμε ως να γεννηθήκαμε μόλις χθες, χωρίς μνήμη, χωρίς εμπειρία, χωρίς σχέδιο.